

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. ŻURAWIA 4 skr. pt. 24 00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-04, 29-35-69
ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41
TELEFON DYŻURNY: 21-34-34

BDF/67/7/88

ZA CZY PRZECIWIW ELEKTROWNIOM ATOMOWYM?

Komunikat z badań

Luty 1988 r.

W ostatnim dziesięcioleciu obserwuje się wzrost zainteresowania społeczeństwa problemami energii jądrowej. Ujawniło się ono na szerszą skalę po ogłoszeniu decyzji o rozpoczęciu budowy pierwszej w Polsce elektrowni jądrowej w Żarnowcu koło Gdańska. Apogeum osiągnęło po awarii w Czernobylu. Ostatnio, po ogłoszeniu propozycji budowy drugiej elektrowni jądrowej "Warta" w Klempiczu, w woj. pільskim, odżyło ponownie.

Przekazywane informacje i dyskusje prowadzone w środkach masowego przekazu na temat rozwoju energetyki jądrowej ukazują złożoność problemu¹. Świadczą o niej również wyniki ostatniego sondażu CBOS z roku 1987². Pytaliśmy badanych, jakie jest ich stanowisko w sprawie budowy w Polsce elektrowni jądrowych.

1. Za czy przeciw i dlaczego?

Pytanie o to, czy budować w naszym kraju elektrownie jądrowe, podzieliło badanych na trzy grupy:

- zwolenników - 29,5%,
- przeciwników - 39,3%,
- nie mających zdania - 31,1%.

Przeciwnicy przeważali liczbowo nad dwiema pozostałymi grupami.

Swoje stanowisko uzasadniło 1115 ankietowanych /tj. 74,4%/, przedstawiając argumenty zarówno za budową, jak i przeciw. Za budową przemawiają przede wszystkim: trudności energetyczne kraju, względy ekonomiczne, oszczędność, a także wymogi postępu technicznego. Przeciw - głównie skutki ewentualnych awarii. Najczęściej podawano następujące uzasadnienia /uszeregowane według wielkości odsetka wskazań/:

pozytywne:

budowa elektrowni jest koniecznością z uwagi na trudności energetyczne, brak węgla	24,1%
konieczność oszczędzania, przemawiają za tym względy ekonomiczne	10,4%

¹ Polska prasa ostatniego półroczka o energetyce jądrowej. CBOS luty 1988 r.

² "Jak minął rok 1987?" - listopad '87, reprezentatywna ogólnopolska próba udziałowa ludności dorosłej /N=1498/.

budowa elektrowni jest wymogiem nowoczesności i postępu technicznego	10,1%
należy je budować, ale powinny być bezpieczne dla ludzi	6,1%
dają mniejsze skażenie środowiska naturalnego	4,9%
<u>negatywne:</u>	
obawa przed skutkami awarii elektrowni jądrowych, porównanie do awarii w Czernobylu	19,2%
awarie elektrowni powodują zagrożenie dla ludzi, /są niebezpieczne, grozi choroba popromienna/	15,1%
awarie powodują zagrożenie dla środowiska naturalnego	11,7%
ogólnie - obawa przed skutkami awarii	11,7%
obawa przed niedotrzymaniem rygorów technologicznych przy budowie i eksploatacji takich elektrowni, niebezpieczeństwo składowania odpadów radioaktywnych	4,8%
należy wykorzystywać inne źródła energii, np. wodną, słoneczną, wiatraki	4,2%
brak funduszy na ich budowę, są pilniejsze inwestycje	4,1%

Dla ilustracji tych uzasadnień przytaczamy przykłady wypowiedzi zwolenników i przeciwników budowy elektrowni jądrowych w Polsce.

Energia jądrowa jest najtańsza, może zastąpić dotychczasowe surowce.

Elektrownie węglowe są przestarzałe i zatrują środowisko.

Jest to jedyne źródło wyjścia z trudnej sytuacji - zaoszczędzenia surowców.

Musimy być krajem nowoczesnym.

Potrzebna jest energia, a elektrownie atomowe budują prawie wszyscy.

W XX w. dla uzyskania energii należy posługiwać się wysoką techniką w celu oszczędzania surowców naturalnych. Należy przy tym stosować najwyższe środki ochrony życia ludności.

Mimo że z punktu widzenia ekonomicznego byłoby to korzystne, jednak w razie awarii wielu ludzi mogłoby stracić życie i zdrowie.

Rozwój energetyki jądrowej wiąże się z ryzykiem ogromnego skażenia środowiska w razie awarii.

Jak na razie, konstrukcje elektrowni jądrowych nie zapewniają 100% niezawodności. Nie jest rozwiązany problem składowania odpadów.

Zagrożenie dla społeczeństwa, przykładem tego może być wybuch w Czernobylu.

Nie widzę możliwości zlokalizowania takiej elektrowni, byłby to samobójczy obiekt dla Polski.

Wiele istotnych czynników: kłopoty z odpadami i neutralizacją; duże koszty - przekraczające koszty budowy - rozbiórki elektrowni jądrowej; niski stopień wykorzystania energii z paliwa - przestarzałe technologie; wycofywanie się świata /RFN, USA, Szwecja/ z budowy elektrowni jądrowych.

Boję się wybuchu atomowego.

Materiały zużyte na elektrownie atomowe przeznaczyć na elektrownie wodne. Znając polskie "jakoś to będzie", katastrofa jest nieunikniona. Odpady zatrują środowisko. Czy mało nam zatrutej wody i powietrza?

2. Kim są zwolennicy, a kim przeciwnicy?

Według cech demograficzno-społecznych³

Za budową częściej opowiadają się: mężczyźni, osoby w wieku 26-40 lat, o najwyższym poziomie wykształcenia, inteligencja oraz członkowie PZPR.

Przeciw budowie częściej są: kobiety, osoby liczące do 25 lat oraz robotnicy do prac prostych.

Trudności w zajęciu jednoznacznego stanowiska najczęściej mają respondenci najstarsi /w wieku powyżej 60 lat/, emeryci i renciści oraz osoby o najniższym poziomie wykształcenia.

Według województw

Nie stwierdzono większego odsetka przeciwników budowania elektrowni jądrowych wśród respondentów z województw położonych

³ Zależności między cechami demograficzno-społecznymi a stosunkiem badanych do budowy elektrowni jądrowych obrazuje tabela 1 aneksu.

blisko granicy ze Związkiem Radzieckim /efekt Czernobyla/ niż wśród pozostałych. Nie jest on także wyraźnie większy w województwach, w których rozpoczęto /gdańskie/ bądź planuje się /pilskie/ wybudowanie elektrowni jądrowej. Można zatem powiedzieć, że "poziom obaw" jest podobny w całym kraju i nie wiąże się z położeniem geograficznym poszczególnych województw.

Według deklarowanych zainteresowań i postaw

Wykazujący większe zainteresowanie polityką, śledzący systematycznie doniesienia programów informacyjnych częściej niż pozostali opowiadają się za budową elektrowni jądrowych. Zwolennicy dominują także wśród tych, którzy uważają, że w Polsce większość ludzi ufa władzy. Częściej należą do nich również oceniający trudności kraju jako znaczne /wielkie i średnie/ niż postrzegający je jako małe. Można zatem powiedzieć, że otwartość na sprawy kraju i świata, świadomość realiów, a także wiedza o aktualnych problemach rozstrzyga o przynależności do grupy zwolenników budowy elektrowni⁴.

x

x

x

Wyniki sondażu wykazały, że poglądy badanych na sprawę budowania w Polsce elektrowni jądrowych są podzielone. Zwolennicy akcentują konieczność wykorzystywania nowych źródeł energii ze względów ekonomicznych i technicznych, przeciwnicy zaś, mający liczbową przewagę, uzasadniają swoje stanowisko najczęściej obawą przed skutkami ewentualnych awarii.

Można przypuszczać, że na opowiedzenie się przeciw budowie wpłynęła przede wszystkim awaria w Czernobylu i że długo jeszcze będzie ona rzutować na poglądy badanych w kwestii energetyki jądrowej.

⁴ Dane szczegółowe zawiera tabela 2 aneksu.

ANEKS

Tabela 1

w procentach

Badani według cech demograficzno-społecznych	Opowiadający się		Nie mający zdania na temat budo- wy elektro- wni jądro- wych
	za budowę ele- ktrowni jądro- wych	przeciw bu- dowie ele- ktrowni ją- drowych	
Ogółem	29,5	39,3	31,1
<u>Płeć</u>			
Mężczyzna	40,8	35,6	23,6
Kobieta	19,0	43,0	37,8
<u>Wiek</u>			
Do 25	23,2	50,9	25,9
26-40	36,1	38,2	25,7
41-60	28,6	38,7	32,7
61 i więcej lat	22,5	33,1	44,0
<u>Miejsce zamieszkania</u>			
Wieś	27,3	37,8	34,7
Miasto:			
- do 50	27,5	39,7	32,9
- 51-200	36,8	40,8	22,4
- ponad 200 tys.mieszkańców	31,1	41,5	27,4
<u>Wykształcenie</u>			
Nieukończone podstawowe i podstawowe	18,6	37,4	43,8
Zasadnicze zawodowe i nieukończone	34,4	38,3	27,2
średnie			
Średnie /zawodowe lub ogólnokształ-	33,3	44,5	22,1
cące/ i pomaturalne			
Nieukończone wyższe i wyższe	47,8	37,7	14,5
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>			
Inteligencja	55,6	34,6	9,9
Średnie kadry	33,2	39,3	27,4
Robotnicy wykwalifikowani	35,2	41,1	23,7
Robotnicy do prac prostych	20,5	49,1	30,4
Rolnicy i robotnicy rolni	25,8	37,3	36,9
Prywatna inicjatywa	46,2	23,1	30,8
Emeryci i renciści	19,7	36,3	43,6
Inni niepracujący	20,9	42,5	36,6
<u>Przynależność do partii i organizacji</u>			
PZPR:			
- należący	51,4	32,2	16,4
- nie należący	26,6	40,3	33,1
Związki zawodowe:			
- należący	32,7	43,9	23,5
- nie należący	28,5	37,9	33,5
Nie należący do żadnych organizacji	24,2	40,6	35,2

Tabela 2

w procentach

Badani według deklarowanych zainteresowań i postaw	Opowiadający się		Nie mający zdania na temat budowy elektrowni jądrowych
	za budową elektrowni jądrowych	przeciw budowie elektrowni jądrowych	
<u>Zainteresowanie polityką:</u>			
bardzo duże /uważnie śledzę prawie wszystko,co dzieje się w polityce/	48,9	31,1	17,8
duże /dość uważnie śledzę to,co dzieje się w polityce/	55,6	28,9	15,5
średnie /śledzę jedynie główne wydarzenia/	35,1	40,4	24,5
nikłe,niewielkie /często umykają mojej uwadze nawet ważne wydarzenia/	18,1	42,5	39,5
żadne /praktycznie mnie to nie interesuje/	12,5	40,9	46,6
<u>Uznawanie, że większość ludzi w Polsce:</u>			
ufa we wszystkim lub prawie wszystkim władzy	35,3	11,8	52,9
na ogół ufa władzy, ale ma różne zastrzeżenia	31,1	36,3	32,3
odnosi się nieufnie do władzy,ale dostrzega jej dobrą wolę	32,7	38,1	29,2
we wszystkim lub w większości spraw nie ufa władzy	27,0	48,7	24,3
<u>Uznawanie, że trudności kraju są:</u>			
- wielkie	30,0	41,1	28,9
- średnie	28,5	34,0	37,5
- małe	17,6	29,4	47,1
<u>Korzystanie z serwisu informacyjnego telewizji i radia:</u>			
DTV o godz. 19 ³⁰			
- codziennie	38,1	35,7	26,0
- wcale	19,6	48,2	32,1
Teleekspres			
- codziennie	33,0	42,6	24,2
- wcale	22,7	32,6	44,7
Panorama Dnia			
- codziennie	38,1	43,2	18,4
- wcale	20,4	35,3	44,4
Dzienniki radiowe			
- codziennie	34,9	32,8	32,3
- wcale	23,3	49,2	27,5